

Antologie z listů světce z Pietrelciny

DUCHOVNÍ ODKAZ OTCE PIA 2

Celopalem ve výhni
božské lásky

e-knihy

VĚDECTVÍ

Děkujeme Vám za nákup této e-knihy. Jsme rádi, že můžeme touto cestou přinášet dobré zprávy do světa digitálních médií.

Jestliže se Vám podařilo dokument stáhnout z nějakého webu bez placení, tak si jej, prosím, pořídte ještě jednou, férově, na našich webových stránkách <http://www.paulinky.cz/obchod/eknihy>. Může se Vám zdát, že je to zbytečné a že chceme na e-knihách vydělávat. I vydání e-knihy nás něco stojí, zejm. autorská práva, překlad a redakční práci. Vaše platby nám tak umožňují vydávání dalších elektronických titulů.

Nakladatelství Paulínky

www.paulinky.cz

Uspořádal Gianluigi Pasquale

DUCHOVNÍ ODKAZ OTCE PIA 2

*Druhá část antologie z listů otce Pia týkajících
se především období temné noci smyslů,
která bezprostředně předcházela viditelné
stigmatizaci světce z Gargana*

© Gianluigi Pasquale

© Nakladatelství PAULÍNKY

Petrská 9, 110 00 PRAHA 1

Tel.: 222 311 206

E-mail: paulinky@paulinky.cz

www.paulinky.cz

ISBN 80-86025-54-3 (Tištěná kniha)

ISBN 978-80-7450-162-3 (PDF)

ISBN 978-80-7450-163-0 (ePub)

ISBN 978-80-7450-164-7 (Kindle/mobi)

*Bratru Sistovi Zarpellonovi (*1931),
jenž mi řekl: „Chceš-li.“
Od té chvíle je všechno tak úžasné.*

PŘEDMLUVA K ČESKÉMU VYDÁNÍ

Přístupové cesty k tajemství otce Pia z Pietrelciny

Setkání s autentickými mystickými texty rozhodně není pro nikoho právě snadnou záležitostí. Práce na překladu antologie listů světce ze San Giovanni Rotonda (podle mého názoru velmi dobře uspořádané) mne o zmíněné nesnadnosti opět hluboce přesvědčila. Z čeho tyto obtíže pramení?

V první řadě je třeba velmi důrazně podtrhnout skutečnost, že sami mystici zakoušejí nesmírné těžkosti s tím, jak svou zkušenost druhým sdělovat. Autor listů obsažených v této knize sám relativně často hovoří o trýzní, kterou mu snaha o sdělení v zásadě nesdělitelného působila. Musíme si uvědomit, že osobní sebedarování je vždy výhradním právem darující se osoby. To platí i v mezilidských vztazích, ale v míře ještě mnohem rozhodnější to platí pro sebedarování Boha člověku. Zakoušení Boha může člověku dát jedině sám Nejvyšší.

Mystik se tedy pokouší popsat to, co je nevyřaditelné, snaží se vyjádřit nesdělitelné, a tak se velmi často uchyluje k analogiím a k symbolickému způsobu vyjadřování.

Nezapomínejme, že otec Pio psal dopisy, s nimiž se nyní setkáváme i v českém překladu, svým duchovním vůdčům. Počítal tedy rovněž s tím, že tito adresáti porozumí jeho výpovědím také na základě své vlastní velmi bohaté duchovní zkušenosti. Z řečeného vyplývá, že podobné nároky kladou tyto listy nevyhnutelně i na ostatní čtenáře. Vybrané spisy z *Epistolaria* otce Pia lze číst s užitkem jedině tehdy, když tak budeme činit meditativním způsobem, když zapojíme do poctivého úsilí o porozumění také svou vlastní duchovní zkušenost. Kdo ale může tvrdit, že jeho vlastní duchovní zkušenost je na takové úrovni, aby se plně vyrovnal s tím, co mu sděluje náš autor? Jsme obdarováni, avšak tento dar vždy přesahuje naše schopnosti přijímat.

Jestliže sama četba je náročná, pak překládat mystické texty je často nadlidský úkol. Analogický a symbolický ráz vyjadřování velmi hluboce propojuje formu a obsah sdělení, podobně jako je tomu u poezie. Jemné odstíny slov vyjadřujících cítění a hloubku prožitku lze v jiném jazyce přesně odměřovat jen velmi těžko. Nemalé potíže působí také specifická antropologická terminologie. Z řečeného vyplývá, že celá řada pasáží v listech otce Pia je přeložitelná jenom přibližně. Obecně platí, že překlad nikdy nemůže nahradit originální znění, pro překlad mystických textů to ovšem platí dvojnásobnou měrou. V případě světce z Gargana¹ se k tomu

1 Gargano je oblast v Itálii, kde otec Pio žil a působil.

připojuje skutečnost, že v jeho listech se střetáváme s literárním stylem odpovídajícím zvyklostem devatenáctého století a s celou řadou nářečních prvků, které nejsou vždy bezprostředně srozumitelné ani dnešnímu italskému čtenáři.

Nyní bych si dovolil upozornit na některá specifika stylu stigmatizovaného mystika, která rozhodně nejsou pouze čímsi podružným. Na první pohled se někomu může zdát nezvyklé, že náš autor hovoří relativně často o sobě a zejména o své duši ve třetí osobě jednotného čísla. To je zcela evidentně projev úsilí o odstup od sebe sama a o pokud možno co neobjektivnější popis vlastních duchovních stavů. Dále se nám zdá být vhodné upozornit na skutečnost, že náš mystik, když hovoří o vtěleném Slovu, používá prakticky výhradně jeho jména „Ježíš“ bez dalších christologických titulů, což odpovídá přednostnímu zaměření na lidství Muže z Nazaretu. Právě uvedený důraz je plně v souladu s františkánskou spiritualitou a se zaměřením na následování a napodobování Galilejského, na nesmírně intenzivní prožívání tajemství Mistrova života.

Velmi zajímavým jevem je, že světec z Gargana často nedokáže hovořit o Bohu a o Ježíši ve třetí osobě jednotného čísla, což by mohlo vyvolávat dojem nepřítomnosti toho, o kom se hovoří, a přechází zcela spontánně do rozhovoru s Bohem a s Ježíšem. To rozhodně není nic strojeného. O našem mystikovi platí podobně jako o svatém Františkovi z Assisi, že se nemodlil, ale že se opravdu

modlitbou stal.² (Podotýkáme, že na některých místech kvůli lepšímu rozlišení píšeme zájmena označující Boha a Ježíše s velkým počátečním písmenem.)

Pozornému čtenáři by nemělo uniknout, že náš mystik se ve své korespondenci se svými duchovními vůdci ocitá ve dvou základních rolích. Pokud se jedná o vlastní nitro a duchovní stav, je náš světec často úzkostlivý, nejistý, někdy dokonce skrupulózní. V určitých momentech se ale role obrací a náš mystik se ocitá v úloze toho, kdo druhému pomáhá, kdo ho ujišťuje o Boží blízkosti, dobrotě a velkodušnosti. Tehdy je otec Pio klidný, věčný, jistý a pevný. Víme, že náš světec byl excelentním duchovním vůdcem. Maně nám na myslí vytane otázka: Jak to, že znalec duchovního života a mystik potřebuje někoho jiného, aby mu pomáhal a radil? Je to velké znamení, že duchovní život, byť je čímsi navýsost intimním („Je nutno chránit tajemství velkého Krále.“), není nikdy zcela privátní záležitostí. Bůh si přeje, abychom si navzájem pomáhali na cestě ke spáse i v našem duchovním růstu, a tak i svatí nutně potřebují pomoc těch druhých, učedníků, spolubratří, kněží. Toto velké svědectví pokory a úsilí o duchovní opravdovost, které nám staví před oči jeden z největších mystiků dvacátého století, by nás mělo vést k zamyšlení nad potřebností duchovního vedení

2 „Zdá se mi, že čas letí velmi rychle a že ho nikdy nemám dostatek pro to, abych se dost modlil. Cítím velikou zálibu v dobrém duchovním čtení, čtu ale velmi málo, poněvadž mi to znemožňuje mé chatrné zdraví, a poněvadž jakmile otevřu knihu, tak se po krátkém čtení nacházím ihned velmi hluboce usebrán a z četby se stává modlitba.“ (List z 1. listopadu 1913)

i v našem životě, v počáteční a v trvalé formaci. Nebyla tato praxe až příliš opomíjena? Kde ale nalézt opravdové duchovní vůdce?

Nyní k vlastnímu obsahu listů, které jsou fascinujícím a – popravdě řečeno – mnohdy také drsným a drásavým svědectvím o klíčové etapě duchovního života otce Pia. Jedná se o údobí temné noci ducha a o proces jednotlivých fází stigmatizace. Co to všechno znamená, jak se k tomuto nevýslovnému tajemství stavět?

Dlužno důrazně podotknout, že náš světec uvedené tajemství prožíval, ale zároveň to pro něho bylo rovněž nesmírné tajemství. Zdá se mi, že mysterium temné noci by bylo možno vnímat jako definitivní vrůstání člověka do tajemství Trojjediného. Cožpak spása není spodobením člověka s Bohem?

Tajemný dialog lásky ve věčné Trojici mezi Otcem a Synem lze popsat následovně: Otec věčně plodí Syna tak, že mu dává všechno, co má. Darovat život Synu pro Otce znamená v první řadě jistou formu sebezmaření z lásky k Synovi, vyjití ze sebe, přebývání v Synovi. Syn koná to, co vidí, že činí jeho Otec, a tak i on zmaří sebe z lásky k Otci, vychází ze sebe, aby přebýval více v Otci nežli sám v sobě. Vzájemně darované božství je pak osobou Ducha, jenž vychází primárně z Otce a sekundárně také ze Syna. Jak se ale ono vyjití ze sebe – extáze – projevuje v lidském životě? Odpověď je nabíledni: Vrcholným prepisem této extáze je smrt Ukřižovaného, který všechno, co má, dává Otci. Vzkříšení je pak projevem

a přepisem přebývání Syna v Otci, v jeho slávě. Velikonoční drama je tedy zjevením vnitrobožské perichoreze³. Prolnutí tohoto nevýslovného mysteria do lidské existence nám pak dává skrze Ježíše a v Ježíši možnost zakoušet Boha a vstupovat do Boha.

První oporou tohoto našeho tvrzení je skutečnost, že vrcholné mystické stavy jsou vždy mezním prožitkem na pokraji smrti, vyjití ze sebe. Proto je křesťanská mystika nevyhnutelně spjata s tajemstvím Kristova kříže. Nezapomínejme, že když chtěl Boží Syn vstoupit do našeho srdce, musel projít sebezmařením (srov. Flp 2,7) a vyjít dokonale ze sebe na dřevě kříže. To je také cena jeho přebývání v nás, jak se zpřítomňuje v eucharistii. Když chtěl Boží Syn vstoupit do našeho srdce, musel zemřít, to je také cena naší spásy, našeho spodobení s Trojjediným. Být milován, mít Ježíše ve svém srdci, to je nesporně oblažující. Ovšem naše duchovní dospělost vyžaduje, abychom se Bohu připodobnili, abychom dorostli k odpovědi lásky, abychom i my prošli sebezmařením, extází, a tak směli přebývat více v něm než sami v sobě. Zmíněné sebezmaření a vyjití ze sebe je ale pro nás nesmírně obtížné, to je ona temná noc, v níž vykvétá čirá víra, naprosto nezištná láska, vše přemáhající naděje navzdory neprostupné temnotě beznaděje. To je ona trýznivá noc přerodu duchovního děcka v dospělého Božího syna nebo v dospělou Boží dceru.⁴

3 Perichoreze – přebývání v druhém.

4 „Když mne chce naplnit potěchou, pak mi nechává pronikat srdcem

Temná noc je tedy zácvikem do dospělé odpovědi lásky silnější než smrt (srov. Pís 8,6). Nemělo by nás tudíž udivovat, že na počátku celého procesu je prožitek Božího přebývání v našem nitru, prožitek plný radosti, prožitek jistě oblažující. Pak následuje sebezmaření, temnota, trýzeň, extáze, přebývání v Bohu. Dovolím si říci, že četba této antologie mne nesmírně obohatila, neboť jsem směl vidět, jak se tajemství trinitárního dialogu lásky mezi Otcem a Synem promítá do konkrétního lidského prožívání.

Vedle trinitárního rozměru tajemství temné noci je tu nevyhnutelně také rozměr podílu na tajemstvích Ježíšova života, jedno totiž velmi úzce souvisí s druhým, jedno podmiňuje druhé. To je zákon vtělení věčného Slova, který se projevuje v našem duchovním životě. Dá se říci, že Ježíšovo vyjití ze sebe mělo dimenzi sestupu do podsvětí, do temnot lidské smrti. Jan Pavel II. ve své knize *Překročit práh naděje* hovoří velmi podnětným způsobem o tom, co je to očištec. Není to místo trestání, ale místo dozrávání do plnosti připodobnění se Kristu a Trojjedinému. Mystici pak zviditelňují zejména v temné noci to, čím očištec vlastně je. Lze říci, že otec Pio v prožitku temné noci zakoušel podíl na Ježíšově

onoho ducha, který je cele ohněm, a vypravuje mi o svých slastech. Ale když se chce radovat On sám, pak mi vypravuje o svých strážnících a vyzývá mne prosbami i svými příkazy, abych vystavil své tělo tomu, co slouží k ulehčení jeho strádání.“ (List z 1. 2. 1913) – Příklad perichoretického milování. Ježíš umírá, aby mohl přebývat v našem srdci; my umíráme, abychom směli přebývat v jeho srdci.

sestupu do hlubin smrti, do propasti, do očištění a možná ještě poněkud hlouběji.

V případě našeho mystika se ale uskutečňuje ještě cosi jiného. On si bytostně přál vzít na sebe důsledky hříchů ostatních lidí, přál si nést spolu s Ježíšem břemeno kříže. Hospodin tuto jeho až opovážlivou prosbu vyplnil měrou vrchovatou.

Podobně jako Nazaretský se Pio mohl jaksi „stát hříchem“ (srov. 2 Kor 5,21). Tím si můžeme vysvětlit, jaké znechucení náš mystik v nejhlubším bodě temné noci zakoušel, když sám o sobě hovořil jako o nečistém zvířeti. V jednom rozhovoru za svého života náš autor pravil, že je trýzní pro duše. Dovolím si přiznat, že četba a překládání zejména některých velmi exponovaných pasáží tohoto výběru listů světce z Pietrelciny mi dala výše uvedenou skutečnost poněkud hlouběji zakusit. Autentické mystické texty nás vyvádějí z míry a navozují v nás krizi. Zakoušení této obtížnosti nás však ujišťuje o tom, že jako čtenáři nekráčíme nesprávným směrem.

Jak je ale možné, že k viditelné stigmatizaci dochází nikoli před prožitkem temné noci, ale až tehdy, když se schyluje k jejímu závěru? Víme již, že vrchol extáze uvádí mystika do Boha, do Božího Syna, do zakoušení vrcholného stadia perichoreze. Odpověď na výše položenou otázku se zdá být jednoznačná: Stigmata jsou podílem na těch ranách, které na svém těle nese až do skonání světa Vzkříšený (srov. Jan 20,20; 20,27) přebývající

v Otcově srdci. Tomu by odpovídalo i to, že otec Pio sebe sama definoval jako živého mrtvého a ustavičně umírajícího živého.⁵ Nezapomínejme, že autentická mystika je vždy úzce spojena s tajemstvím smrti a vzkříšení, je vždy jaksi na přechodu z tohoto světa k Otci. To ale také znamená, že ve Vzkříšeném se setkáváme s paradoxem oslavení, které se snoubí s tím, že Ježíš tajuplně setrvává ve své agonii z lásky k nám až do skonání věků. Lidský rozum tu umdlévá, naše chápavost není s to porozumět tajemství, které je přítomno v Bohu a zpřítomňuje se na mešním oltáři.

Jestliže ale náš mystik prošel temnou nocí a žil v ustavičném umírání z lásky k Bohu a k druhým, pak také můžeme docela dobře pochopit, že měl moc pronikat do srdcí druhých lidí. V tom také tkví jeho schopnost porozumět lidskému srdci, kterou tolikrát osvědčil jako zpovědník a duchovní vůdce. Jen za cenu vyjití ze sebe, za cenu umírání z lásky je možno dojít perichoreze – přebývání v druhém. Jaký div, že tento chudý bratr je tolik milován, ctěn a podobně jako Ježíš přitahuje druhé k sobě (srov. Jan 12,32).

Každý velký světec a mystik vydává svědectví a stává se velkolepým zdrojem inspirace. Podobně jako svatý František z Assisi potřeboval, aby se jeho vykladačem stal jiný světec, tentokrát teolog Bonaventura z Bagnoregia,

5 „Zranění, které ve mně bylo znovu otevřeno, krvácí a krvácí stále. Jenom tahle rána by stačila k tomu, aby mi způsobila tisíckrát smrt. Ó můj Bože, tak proč vlastně neumírám?“ (List z 5. září 1918)

tak také bratr Pio potřebuje, aby po něm přišel nějaký velký teolog, jenž by otevřel velkou pokladnici jeho spisů. Právzorem zmíněné zákonitosti je sám Ježíš, který rovněž potřeboval svého „teologa“, jímž se stal nejprve svatý Pavel a posléze Jan. Doufejme, že se i v případě otce Pia co nejdříve někdo takový najde a vnese světlo do nesmírných hlubin, které se před námi v jeho *Epistolariu* otevírají. V dané souvislosti je také třeba podotknout, že teolog nemůže být rozhodně spokojen s celou řadou knih, které dnes o otci Piovovi vycházejí. Spousty teologicky i literárně často průměrných až podprůměrných prací vyvolávají obavy, že propast pravé hlubiny bude zakryta jakýmsi kýčovitě odpudivým náhrobkem.

Jedno je ale zcela jisté již na první pohled: Vzhledem k tomu, čím se inspiroval velký františkánský a kapucínský mystik, by bylo třeba prozkoumat jeho zkušenost jednak na základě františkánského poselství, jednak ho srovnat s dílem svatého Jana od Kříže. Na základě tohoto srovnání by se zřejmě ukázaly nejen styčné body mezi oběma školami duchovního života, ale také originalita jedné i druhé cesty a také pravá jedinečnost mystické zkušenosti svatého otce Pia z Pietrelciny. Taková práce by ovšem vyžadovala zcela nevšední teologickou a spirituální erudici i několik let intenzivní námahy při analýze textů.

Na závěr bych si dovolil vyjádřit upřímné přání, aby tyto řádky směly představovat hlubokou omluvu za nespravedlivé příkoří, které před drahnými desetiletími

způsobil svatému bratru kapucínovi jeden věhlasný
bratr františkán.

Prof. Ctirad Václav Pospíšil OFM

Úvod

„Nežiji už já...“

Stigmatizovaný kněz

K pravému srdci křesťanství člověk dochází tehdy, když zjistí, že Ježíš Kristus je současně výsostně povoláním a zároveň je také tím, kdo povolává. Jakožto jediný prostředník mezi Bohem a lidmi (srov. Sk 17,31) je Kristus tím, koho povolal Otec. Nesmíme ale zapomínat, že z Ježíše zároveň vycházejí rozličná povolání k tomu, aby se člověk podílel na jeho prostřednickém poslání. Člověk tak podivuhodně prožívá své obrácení v církvi a stává se evangelizátorem, či dokonce Kristovým knězem. Kněžské povolání ke sjednocování bratří ve víře a lásce je spjato s kontemplativním charismatem člověka, jenž žije pro druhé a v němž mnozí nacházejí jakýsi záchytný bod, jakousi kotvu naděje.

V tomto druhém výboru z listů otce Pia se setkáme s úryvky z těch jeho dopisů, kde se snoubí jeho kněžská identita s identitou stigmatizovaného učedníka Ježíše Krista.

Věřícímu je zřejmé, že prorocké charisma má v církvi trvat až do doby příchodu Páně v plnosti slávy. Stigmata jednoznačně patří k prorockému charismatu. Otec Pio je tedy jakožto první stigmatizovaný kněz v dějinách křesťanstva specifickým nositelem prorockého charismatu, které se takto podivuhodně zpřítomňuje i v naší době. Vzhledem k dialektickému spojení mezi znamením a významem, které je tak charakteristické pro křesťanské zjevení, musíme uznat, že v právě uvedené skutečnosti stigmatizace jednoho kněze musí být skryt nějaký specifický význam, který má oslovovat především kněze a ty, kdo se na uvedenou službu ve víře a lásce připravují. Opravdu platí, že pokud chceme správně porozumět znamení stigmat otce Pia, musíme při tom brát jednoznačně na zřetel také skutečnost, že byl knězem Kristovým. Rysy kněžské spirituality, které jsou v tomto druhém výboru z listů otce Pia patrné, se na jedné straně shodují s klasickými prvky křesťanské mystiky a na druhé straně zároveň vykazují značnou míru aktuálnosti.

Následující část výboru z korespondence otce Pia se zaměřuje na tajemství noci ducha i na zázrak stigmatizace. Je velmi zajímavé, že všechny následující úryvky se vztahují ke třem základním tématům: Některé dopisy popisují nesmírnou radost duše ze setkání s Bohem, jenž se zcela jedinečným způsobem zjevil ve svém Synu Ježíši Kristu. Další skupina textů hovoří o bolestiplné situaci duše, která musí procházet strastiplnou temnotou noci ducha. Konečně třetím základním tématem je

nesmírná, ba heroická touha duše naplňovat beze zbytku vůli Nejvyššího. Právě toto jsou také základní formy, jak otec Pio poznamenaný stigmaty prožíval své zasvěcení službě duším a šíření Božího království. Právě uvedené zasvěcení v jistém slova smyslu dodává pravou duchovní velikost každému kněžskému povolání, ať už ho Kristův služebník prožívá v mladším nebo v pokročilejším věku.

Je třeba střežit tajemství velkého Krále

Ve svém poznamenaní stigmaty je otec Pio knězem, který stejně jako všichni ostatní Kristu zasvěcení učedníci vlastní tajemství, jež nelze jen tak druhým vyjevovat, poněvadž se jedná o mysterium velkého Krále, jehož službě se oddaný kněz touží bezvýhradně zasvětit. Tímto velikým Králem je Bůh Ježíše Krista. Je zcela evidentní, že otec Pio jedinečným způsobem interpretoval velmi osobní vztah, jenž existuje mezi každým, kdo patří Bohu, a zasvětil se tomu, aby jednal a zvěstoval Boží pravdy ve jménu Ježíše Krista, *in persona Christi*. Tento vztah otec Pio charakterizoval následujícími slovy: „Já jsem všechno pro mého milovaného a můj milovaný je vším zase pro mne.“

Na tomto místě je vhodné upozornit na skutečnost, že nejčastěji citovanými knihami Starého zákona jsou v Epistolariu Žalmy, Job a Velepíseň. První dvě zmíněné

starozákonní knihy jsou zastoupeny převážně v období prožívání temné noci ducha, jsou totiž velmi vhodné k tomu, aby jejich prostřednictvím člověk popisoval svou vlastní vnitřní trýzeň, když prochází touto velmi svízelnou etapou duchovního dozrávání. Dvě právě uvedené knihy zároveň nabízejí dostatek materiálu k tomu, aby otec Pio mohl popisovat své ztotožnění s hříšníkem, který vnímá svou nesmírnou vzdálenost od Boha. V Knize Job otec Pio nalézá inspiraci k hledání útočiště v Bohu i při svém nesmírném utrpení. Je však nesporné, že kněžský duch světce z Gargana otevírá své nejnádhernější květy právě při citacích Velepísně, která mu nabízí vhodný materiál k vyjádření nesmírných vznětů lásky vůči „Miláčkovi“ a nezkrtné radosti při prožívání skvostných chvil v jeho blízkosti. „Řekněte mu, že dokud duše nedospěje k přijetí tohoto polibku, nebude nikdy smět uzavřít s ním žádnou smlouvu.“ Otec Pio prožíval velmi silně své zaměření právě k této nesmírné a nevýslovné lásce, neustále a neúnavně o tuto lásku usiloval. Když ji měl, pak po ní ještě vroucněji toužil a chtěl ji stále obnovovat. Ježíš pro něj již nebyl pouze vzorem, stal se vše proměňující přítomností, takže otec Pio mohl zcela upřímně volat se svatým Pavlem: Nežiji už já, protože ve mně žije Kristus (srov. Gal 2,20).

Touha po živoucí přítomnosti Ježíše Krista se v životě otce Pia stává skutečným sjednocením s vtěleným Božím Synem, což v tomto vpravdě výjimečném knězi probouzelo úžasnou něhu. V listech z let 1910 až 1912 –

jedná se o jakési první období jeho niterného sjednocení s Ukřižovaným – se projevuje nezkrotná radost jeho kněžské duše, která pociťuje, jak je stále více naprosto reálně naplňována Kristem. „Jedná se o pocit štěstí, jež mi Pán dává okoušet v zásadě jedině uprostřed strážní.“ To, co působí Ježíš v duši otce Pia, lze popsat jako skutečné a nefalšované šilenství lásky. Právě zmíněné šilenství lásky otce Pia přivedlo až k tomu, že se nabízel jako živá oběť, aby tak Ježíše těšil. Díky prožívání zmiňované heroické lásky se otec Pio dokázal povznášet nad čas a prostor, což se v něm pak projevovalo jako zakoušení nepopsatelně hlubokého vnitřního pokoje. V listu, který nese dataci 9. srpna 1912 a který byl napsán v souvislosti s druhým výročím jeho kněžského svěcení, se otec Pio vyjadřuje následujícím způsobem: „Když teď srovnávám onen pokoj, který jsem okoušel ve svém srdci v den svého svěcení, s tím pokojem, který jsem okoušel v předvečer tohoto dne, pak nenalézám sebemenší rozdíl.“

Listy z toho období, jež bezprostředně předcházelo stigmatizaci, jsou plny vět s podobným obsahem. Z těchto výroků vysvítá, že otec Pio znal Ježíše velmi osobním a důvěrným způsobem, že ho hluboce niterně zakoušel, což také naplňovalo jeho srdce až po okraj, podněcovalo v něm projevy heroické lásky a zároveň mu dávalo velkou míru vnitřní jistoty. Je známo, že právě touha po sjednocení s Ježíšem zajišťuje trvalost každé kněžské existence. Otec Pio si nejen uvědomoval, jakou nesmírnou a s ničím nesrovnatelnou hodnotou je

Ježíš Kristus, on toto tajemství bytostně prožíval, a tak se dostal do situace onoho muže, jenž objevil poklad skrytý v poli a byl hotov zaplatit jakoukoli cenu, jen když tento nevýslovný poklad bude vlastnit (srov. Mt 13,44) – mít tuto lásku, jejíž jméno se člověk zdráhá i jen vyslovit, mít ono tajemství velkého Krále, které je nutno držet ve skrytosti (srov. Tob 12,7).

Trýzeň duše

Současně s citacemi pocházejícími z Velepísně se v listech otce Pia vyskytuje rovněž značné množství citací z Knihy Žalmů a z Knihy Job. Světec z Gargana používal žalmy především ke chválení a velebení svého Pána, zatímco Knihy Job využíval jako studnice velkolepé trpělivosti v prožívaném strádání. Poslední dvě zmíněné starozákonní knihy sloužily otci Piovi spolu s úryvky z Knihy Jonáš k vyjádření vnitřní trýzně především v údobí, jež můžeme nazvat jako temnou noc ducha. Jednalo se o léta bezprostředně před a po daru stigmatizace. Jako příklad uveďme následující slova otce Pia inspirovaná Knihou Job: „Och! Jak šťastné byly ty dny mého života, když mé přesladké Dobro bylo se mnou a přebývalo v mém srdci. Kam se jenom ty dny poděly?“

Položme si nyní otázku, jaký význam vlastně má toto období mystického života, které se obecně nazývá

„temná noc“? To, jak tuto temnou noc popisuje otec Pio v úryvcích z listů, jež jsou obsaženy v této druhé části antologie, je třeba vidět v souvislosti se zážitky onoho hlubokého pokoje a oné sladkosti, které duše zakoušela ve svém osobním vztahu k Ježíši (srov. list V). V určitém okamžiku, když má duše přistoupit k božskému sjednocení se svým Ženichem, je naprosto nezbytné, aby prošla očistou od jakékoli nedokonalosti jak aktuální, tak zvykové. Toto očišťování bylo způsobováno podivuhodným světlem. Otec Pio hovořil o převznešeném světle, „které proniká niterně duši, probodává ji a celou ji také obnovuje“. Toto světlo proniká duši a působí jí „nesmírné bolesti a vpravdě smrtelnou trýzeň“. To, co člověka nejvíce naplňuje podivem, je skutečnost, že duše není schopna odhalovat v tomto působení Boží záměr, a tak je naplněna velkými úzkostmi a nesmírně při tom strádá. Pomyšlení na vlastní hříšnost duši jakoby svazuje a natolik ji skličuje, že pouze díky zvláštní Boží milosti tato duše nepodlehne beznaději. Jedná se o takovou milost, která v otci Piovi podobně jako v každém jiném knězi působí na jedné straně pokoj a sladkost vyplývající z vědomí hlubokého osobního sepětí s Ježíšem a na druhé straně pomáhá překlenout ony momentální stavy temné noci, jež v člověku působí bolest, trýzeň a vědomí vlastní hluboké nedostatečnosti.

Pro otce Pia, který je synem poctivě prožívané františkánské spirituality, je Ježíš Kristus především Dobrem, svrchovaným Dobrem. Jedná se ale o proměnu

pojetí tohoto Dobra, protože se v duši během temné noci projevuje velmi odlišně od toho, jak se totéž Dobro projevovalo v okamžicích, kdy duši naplňovalo štěstím v prvních stadiích jeho mystického života. Je to Dobro jakožto totalita, plnost, otec Pio však v hořkosti seznává, že se mu toto Dobro v daném okamžiku vzdaluje a nechává po sobě strašlivou prázdnotu, nenechává se nalézt. Ona totalita Dobra, která je s to vyplňovat duši, představuje zároveň mravní sílu, takže ji lze definovat jako mravní totalitu, a tak duše v momentech temné noci jasně vnímá svou strašlivou neadekvátnost a nedokonalost. Jestliže není patrná přítomnost tohoto Dobra, pak člověk zakouší strašlivou prázdnotu, zůstává v něm propastné nic.

Z právě popsaného pomyslného skaliska pak vyvěrají jako pramen strany *Epistolaria*, na nichž se velmi plasticky zračí bolest otce Pia, jenž nejprve vystupuje k Bohu a posléze se obrací na duchovního vůdce s palčivou otázkou: „Bude moci dojít spásy tato hříšná duše?“ Když pak pokračujeme v četbě *Epistolaria*, zjišťujeme, že vrcholný očistný moment je dosažen v absolutní temnotě, protože Bůh se nenechává zahlédnout a setrvává v mlčení. Právě tehdy otec Pio s Kristem z hloubi srdce zvolá: Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?! Tato slova se pak relativně často opakují v listech otce Pia adresovaných jeho duchovním vůdcům.

Ježíš jako zaslíbená země každého kněze

Stigmata daná mladému otci Piovi představují pro tohoto svěťce jakési znamení, že přes veškerou temnotu duchovní noci stojí pevně na cestě prorockého poslání realizovaného v církvi. Světec si na tomto základě může uvědomovat, že na svých bedrech nese tíhu věrnosti Božímu slovu. Je to břemeno, jímž nemůže sám disponovat a od něhož se nemůže osvobodit, poněvadž poslušnost vůči Boží vůli odpovídá věrnosti přijatému Božímu slovu, a to navzdory jakékoli vnější výzvě nebo přání člověka. Povolání k tomu, aby člověk hrál úlohu proroka, v sobě obsahuje cosi tak nesmírně závazného, že nikdo a nic nesmějí proroka odvést od naplňování jeho poslání, od naplňování onoho „buď vůle tvá“. I z tohoto důvodu otec Pio velmi dobře poznal, co to znamená, když člověk musí procházet po nepoznaných stezkách, které někdy bývají v jasném protikladu k lidským aspiracím. Ani pro něj nebylo a nemohlo být jednoduché setrvat ve věrnosti a v poslušnosti slovu Božímu. Rovněž napětí mezi tím, co po něm vyžadovala svatá poslušnost a věrnost slovu Božímu a co po něm chtěl lid, v některých okamžicích silně poznamenávalo jeho životní pouť. Je dobře známo, že i on musel jasně volit mezi klidným životem mezi ostatními a snášením strážní právě kvůli věrnosti Božímu slovu.

Schopnost naplňovat tuto věrnost při plnění Boží vůle v životě otce Pia tíhne k prvotnímu zdroji mystického